

Mit várhatunk még a magyar ipari parkoktól?

Hernádi András

Az ipari parkok kialakulásának története napjainkra már több mint egy évtizedes múltra tekintethet vissza, hiszen az első létesítését még 1991-ben kezdték el Győrben. Eleinte nagyon sok kételkedés kísérte ezt a kezdeményezést, hiszen az első három év folyamán még ebbe a földrajzilag igen kedvező helyen lévő parkba is csak egyetlen cég települt be. Ilyen előzmények után ma már méltán kijelenthetjük: nagy utat tettünk meg.

A hazai ipari termelés csaknem egynegyedét, az ipari export mintegy 40%-át képviselő ipari parkok a 2001. év végére *gazdaságunknak igen jelentős szereplőivé nőttek ki magukat*. A közel 150, ipari park címet elnyert szervezet összességében mintegy 1800 céget ölel fel, amelyek termelési értéke 3300 milliárd forint, és 120 ezer embernek adnak munkát. Az ipari parkok megkülönböztetett szerepet játszanak a külföldi tőke vonzásában és lekötésében is, hiszen az ezekbe betelepült ösztökét 3 milliárd dollárryira teszik.

Ugyanakkor *viszonylag csekélynek mondhatók az ipari parkoknak nyújtott központi támogatások*, mivel ezeknek az egy parkra jutó összege – a 2001. évi 13 millió forintról eltekintve – 1997-től kezdve folyamatosan csökkent (17,6 millió forintról 2,3 millió forintra). Különösen elégtelennek tűnnek e hozzájárulások, ha figyelembe vesszük, hogy egy-egy zöldmezős ipari park fejlesztési forrásigénye 1,5-2 milliárd forintra tehető, és még ennél is nagyobbak az ún. barnamezős létesítmények, a régi ipartelepek felújítási-modernizációs költségei. További nehézségeket szül, hogy az állami támogatások csak a beruházásokhoz használhatók fel, a működtetés költségeinek fedezéséhez nem.

Ezek a *kedvezőtlen adottságok még előnytelenebbé válhatnak számunkra*, ha a hátrányok nemzetközi gazdasági kapcsolataink rendszeré-

ben, és különösen a majdani európai uniós források elosztása során, egy magasabb szinten is konzerválódnak. Márpedig – amint erről az Ipari Parkok Egyesületének (IPE) egyik tavalyi hírlevele beszámolt – a Gazdasági Minisztériumnak a Széchenyi Terv keretei között indított tízéves parkfejlesztési programja keretében a már megnövekedett költségigényű, közel kétszáz ipari park a területfejlesztésre rendelkezésre álló EU-s összegeknek csupán 1,5%-át, évi 7-8 milliárd forintot kapna meg.

Márpedig a szóban forgó program máskülönben igen *ambiciózus célok elérését tűzte ki az évtized végére*:

- * az ipari parkok számának közel megduplázását.
- * új ipari parkok létesítését az ország kevésbé fejlett területein.
- * a régi, elavult ipartelepek modernizációjának felgyorsítását.
- * az ipari parki szolgáltatások minőségi fejlesztésével magas tudástartalmú technológiák, kutatási és fejlesztési intézmények és innovatív vállalkozások betelepítését.

Szükség is lenne arra, hogy az ipari parkokat egyfajta új, most már a minőségnek is minél nagyobb figyelmet szentelő szemlélettel fejlesszék, mert *csak ily módon képzelhető el nemzetközi versenyképességük növelése* (sőt már-már megtartása is), és ezzel összefüggően vonzerejük megőrzése.

Az IPE ajánlásai értelmében

- * megkülönböztetett figyelemben kellene részesíteni az ipari parkokat a területfejlesztés intézményrendszerén belül;

- * sürgősen meg kellene teremteni a parkok rendszerének formális és tényleges EU-konformitását;
- * és az ipari parkokat integrátori és innovációs központokká kellene fejleszteni.

Az *integrátori funkció* megvalósítása terén egyébként már található kedvező példák, hiszen egyes parkok környezetük, mások pedig egy-egy szakterület tevékenységében egyfajta szervezőerőként is működnek. (Előbbit a Tatabányai Ipari Park, utóbbit a Videoton Ipari Park, illetve a Pannon Autóipari Klaszter Kezdeményezés ipari parkjai illusztrálják.) Ugyanezen funkció kiteljesedése során bekövetkezhet más, az üzleti kapcsolatok szempontjából fontos szervezetek bevonása is, ami ismét csak a parkok versenyképességét, vonzerejét növelné.

Az *innovációs központtá fejlesztés* elsősorban azt feltételezi, hogy nagyobb szerephez jutnának az informatikai fejlesztések, a szolgáltatóházi funkciók átvállalása, valamint a kétirányú kapcsolat kiépítése az egyetemi- és kutatóközpontokkal. Egyfelől mindinkább be kellene vonni az ipari parki tevékenységbe ezeket a központokat, másfelől viszont éppen ezek közelében is létre lehetne hozni újabb tudományos és technológiai, innovációs parkokat.

További dimenziókat nyithat az a már ugyancsak létező kezdeményezés, hogy az ipari parkok gondoskodjanak saját menedzsmentjük és a későbbiekben létesülő parkok *vezetői gárdájának (tovább)képzéséről*, aminek jelenleg a távoktatás módszerével próbálnak eleget tenni. Az oktatás és a mindennapi gyakorlati munka területén is célszerűnek látszik a külföldi tapasztalatok megismerése, részben a parki dolgozók külföldi munkavállalásának elősegítésével, részben pedig külföldi menedzserek hazai fogadásával. A magyar tőkeexport fokozódásával párhuzamosan természetesen egyre nagyobb lehetőség nyílik majd arra is, hogy Magyarország lásson el tanácsadói feladatokat, *know-how-t* és szolgáltatásokat exportálva mindenekelőtt a szomszédos országokba.

Az ipari parkok szervezésében sürgetővé vált minőségi váltással összefüggésben *konceptcionális dilemmaként vetődik fel*, hogy mennyire érdemes a hangsúlyt újabb parkok kialakítására helyezni, vagy éppen a meglévők fejlesztése, „*áramvonalasítása*” látszik-e célszerűbbnek. Valószínűleg e téren nem a vagy-vagy, hanem az is-is típusú stratégia a helyes megoldás, mint ahogy a már meglévő parkok népszerűsítése kér-

désében is egyaránt szükség van az egyedi és a közös akciók kombinálására. Ez utóbbiak esetében – a parkok tőkevonzó-képességének hazánk nemzetközi versenyképességével fennálló összekapcsolódása miatt – mindenképpen indokolt lenne külön központi (kormányzati) támogatás juttatása, mert az elaprózott, egyedi pályázati pénzek felhasználásának hatékonysága az ilyen országos szintű célok tekintetében legalábbis kétségesnek látszik. A közbülső szint pedig, vagyis az ugyancsak érdekelt helyi önkormányzatok erőinek egyesítése szinte megoldhatatlannak tűnő technikai nehézségeket vetne fel.

A magyarországi ipari parkok átfogó támogatásával kapcsolatos döntések meghozatalánál nem szabad figyelmen kívül hagyni azt aényt, hogy ezek az elmúlt években *már bizonyították hasznosságukat*

- * a munkahelyteremtés,
- * a térségfejlesztés,
- * a tőkevonzás,
- * az infrastruktúrafejlesztés és a
- * versenyképesség növelése terén.

(Utóbbi kézzelfogható bizonyítékának tekinthetjük, hogy a parkokban a termelékenység az ipari átlagnak mintegy kétszerese.)

Az ipari parki konstrukciók a jövőben is jól betölthetik a fentiekben jelzett funkcióikat, de egyúttal olyan korszerű szerveződéseknek is tekinthetők, amelyek jól ötvözik résztvevőik, azaz a magánvállalatok és befogadó régióik érdekeit, miközben nemzeti célokat is szolgálnak, de a későbbiekben még közvetlen nemzetközi (határokon túlnyúló) húzóhatásokat is kifejthetnek. Ez utóbbi hatások jelentősége az Európai Unió keleti kibővülése idejére, még inkább pedig a bővülés eredményeként teljesebben ki.

* * * * *